

SOMOGYVÁRI CSENDIKE

Vigyázz, kész, rajt!

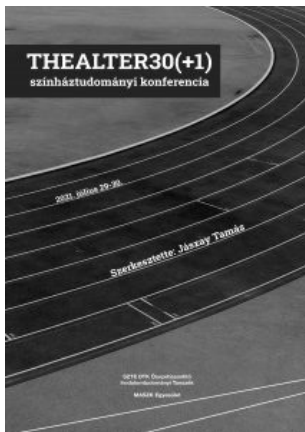
THEALTER 30 (+1) SZÍNHÁZTUDOMÁNYI
KONFERENCIA TANULMÁNYAI

Körbefutni egy korszak határait. Nem kisebb feladatra vállalkozott Jászay Tamás, amikor kötetbe szerkesztette a 31. THEALTER Fesztivál nulladik és első napján megrendezett kétnapos színháztudományi találkozón elhangzott előadásokból készült tanulmányokat. A nagymúltú eseményt 1991-ben rendezték meg először Szegeden, amely azóta is színpadot ad a független alkotói közösségnek. Az Fesztivál színháztörténeti jelentősége sem csekélyebb, Jászay kiemeli, hogy a szervezők kiemelt figyelmet fordítanak az esemény folyamatos dokumentálására is, ennek ékes példája a 2015-ben a negyedszázados fennállását ünneplő THEALTER-ről megjelent Tiszatáj folyóirat júliusi lapszáma, amely mintegy archívumként szolgál. Ezt az örökségmegőrző tevékenységet kívánja folytatni a 31. THEALTER Fesztivál színháztudományi találkozója, amelynek célja a magyar nyelvű független színháztudomány témájának körbefutása-járása.

A rajtnál Jászay Tamás szerkesztői előszavában kifejti, hogy az elmúlt harminc év mind a független színházi szcéna, mind a THEALTER számára kihívásos, ám eredményekben gazdag időszak volt, amelyre a kötet tanulmányai is reflektálnak. A négy szekcióba foglalt írásműveket összefűzi a futás szellemisége. Ennek tükrében kapcsolódik egymásba a *Sprint* szekció, amelyben egyetemi hallgatók és doktoranduszok tanulmányait olvashatjuk; a *Síkfutás*, amely a tapasztalt kutatók munkáit gyűjti egybe; a *Gátfutás* szekcióban egyedülálló módon a THEALTER-hez kapcsolódó művészek reflexióival ismerkedhet meg az olvasó; a *Maraton* pedig a független

SZTE BTK
Összehasonlító
Irodalomtudományi Tanszék
Szeged, 2021

[issuu.com/thealter/docs/
thealter30plusz1](http://issuu.com/thealter/docs/thealter30plusz1)

2023. július – augusztus

színház és tánc kihívásairól szóló kerekasztal-beszélgetést tartalmazza. A tanulmánykötet a konferencia struktúráját követi.

A kötetet a *Síkfutás* szekcióban Kiss Gabriella, Kérchy Vera, Mikola Gyöngyi, Oláh Tamás, Lencsés Gyula, Rihay-Kovács Zita és Jászay Tamás tanulmánya nyitja meg. Kiss Gabriella a fesztivál mint társadalmi esemény rítusjellegére reflektál. A fesztivál keretrendszere megteremti a bevett színházi struktúrát megkérdőjelezését. A közterek közösségi használata, azok mintegy birtokba vétele performatív gesztus, a bemutatott előadások mind pedagógiai, mind esztétikai szempontból jelentős lábnyomot hagynak maguk után. E lábnyomot a befogadás élménye tölti be, Kérchy Vera a néző értelmezői pozícióját vizsgálja Gyergye Krisztián alkotásai kapcsán, beemelve a hely és a tér, a virtuális és a reális közti létállapot, a jelenlét problematikáját. Mikola Gyöngyi a pétervári független színházi mozgalom kutatásával kapcsolódik a diskurzushoz, kiemelve a tér és a „kulturális tradíció időtlenségébe történő belső emigráció” viszonyát. Figyelmet kap a jelenléttel járó időtapasztalat, amely utat nyit a személyiség írmagjához, a végtelenség észleléséhez. Oláh Tamás Nagy József korszakalkotó *Woyzeck, avagy a szédület karcolata* című előadását vizsgálja, amely 1994. július 12-én vendégszerepelt a THEALTER Fesztiválon. Oláh az előadás kapcsán kiemeli, hogy az időtlenséget a magánmitológia különböző vizuális motívumok dinamikus váltakozása teremti meg. Lencsés Gyula a színház társadalmi hozadékát kutatja a *Metanoia Artopédia Jég-doktrinák* című előadásában, különös tekintettel az előadásban annak szerves részeként működő kérdőívre. A szociális érzékenység felmérésére szolgáló, ugyanakkor nem tudományos módszer a nézők és az alkotók közötti kapcsolat létrehozásában és a nézői észlelésben is nagy szerepet tölt be. Rihay-Kovács Zita a magyar független színházi szféra jogi keretrendszerének, és anyagi hátterének jellegzetességeit tárja fel, a szekció zárásaként pedig Jászay Tamás a THEALTER Fesztivál múltját, jelentős pillanatait, kihívásait idézi fel.

Innen kanyarodunk a *Sprint* szekcióra, amelyben Dudás Róbert, Ferencz Hedvig, Krizsán Laura, Czabala Zsófia, Mohai Aletta és Bálint Zsófia gondolkodik a THEALTER Fesztivál és a független színház milyenségéről. A szerzők a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatói. Dudás Róbert a délszláv térség magyarajkú színházát veszi górcső alá, kiemelten foglalkozik Mezei Kinga színházművészeti tevékenységével, előtérbe kerül a költőiség, a mozgás és a zene viszonya a színen. A színház erőterébe szüremkedő poétikai eljárásokkal foglalkozik Ferencz Hedvig írása, amely Hajdu Szabolcs munkásságára koncentrálna. A költőiség a térbe oltott kommunikációs hiányok, ki nem mondott szavak szintjén is jelentkezik. Az elhallgatásból burjánzó tabutémákat vizsgálja Krizsán Laura Pintér Béla előadásai nyomán. A társadalmi visszasságok, helytelenül bevett normák meg-

döntésében kiemelt szerep jut a megnyilatkozás lehetőségének, e normák át-gondolása pedig egyéni és kollektív felelősségünk. A társadalmi felelősség-vállalás gondolatát viszi tovább Czabala Zsófia tanulmánya, amely a k2 Színház társadalmiságára összpontosít. A szerző a szocio-politikai megnyilatkozás milyenségét az alkotói technikák bemutatásával ismerteti. Mohai Aletta Ivo Dimcsev színházi életművével foglalkozik, kiemelve a társadalmi és a színházi koncepciók folyamatos megkérdőjelezését. Az emberi test hagyományostól eltérő színpadi ábrázolásáról gondolkodik Bálint Zsófia írása, amely a báb és az élő test viszonyát tárja fel Ladányi Andrea előadásiban.

Magaslatok és mélységek szemtanúi lehetünk a *Gátfutás* szekcióban, amelyet Adorjáni Panna, Kelemen Kristóf, Fábíán Péter és Rácz Attila színházcsinálók írásai fémjeleznek. Adorjáni Panna a kollektív alkotásról gondolkodik a 99,6% című előadás kapcsán, figyelmet fordítva az alkotói módszer elméleti és gyakorlati hátterére, személyes meglátásaira, tapasztalataira. Az alkotói folyamat részletes bemutatásában nagy szerepet kap a közös munkanyelv kialakításának kérdése. Kelemen Kristóf tanulmányával már találkozhattunk a *Theatron* folyóirat hasábjain. A művészet mint kutatási módszertan – a kutatás mint művészeti eszköz jelentőségét boncolgató tanulmányban a Színház – és Filmművészeti Egyetem államszocialista története, az ügynöklét kerül előtérbe. Fábíán Péter a k2 Színház két színpadi szövegének keletkezéséről gondolkodik, reflektálva a premisszaalkotás, valamint a valóság és a fikció problematikájára. Rácz Attila a Hólyagcirkusz munkamódszerével foglalkozik, kifejti a színházi csoportosulás és a Stúdió K párhuzamos történetét, a *közös dramatisálás* folyamatait. A kollektív munkafolyamatok bemutatása ebben a tanulmányban is kiemelt szerepet kap.

A kötet zárásaként a *Maraton* szekció célegyeneséhez jutunk, amely egy kerekasztal-beszélgetés átirata a független színház és tánc történetéről, kortárs kihívásairól. A beszélgetésen Jászay Tamás bevezetőjét követően Imre Zoltán, Nánay István és Fuchs Livia elmélkedik a magyar és a nemzetközi független társulatok alkotásairól, a független szcéna színház-történeti vívmányairól. Végül természetesen elhangzik a THEALTER Fesztivál korszakalkotó jelentősége is.

THEALTER 30 (+1) noha hosszú, elmélyült szellemi tevékenységet igénylő, ugyanakkor tartalmas gondolatokkal megtöltött futás a színház-tudomány berkeiben, és egyúttal egy egyedülálló tudásgyarapítási lehetőség a független színházi élet színpalack mögötti világról.